

Aralin 3 **LAHAT MAY K!**

Madalas, ang mga kahinaan ang nagiging daan o hamon upang ang isang tao ay magsikap at pag-ibayuhin ang likas niyang galing at talento. Nais nilang patunayan na ang kapansanan ay hindi hadlang.

Sa araling ito, matutunghayan mo ang ilan sa mga taong nagtagumpay sa iba't ibang larangan sa kabila ng kanilang kapansanan. Matapos mo silang makilala, masasabi mo na lahat ay may K– kakayahan na magtagumpay, may kapansanan man o wala.

Pagkatapos itong pag-aralan, inaasahang maisasagawa mo na ang sumusunod:

- natatalakay ang kahulugan ng mga karapatan ng mga taong may kapansanan;
- nabibigyan ng pagkilala ang mga pagtatagumpay ng mga taong may kapansanan;

- naipaliliwanag ang iba't ibang galaw ng katawan sa pag-uusap o pagpapahayag;
- nasasabi nang wasto ang buod ng isang pagpupulong;
- nakalilikom ng mga impormasyon mula sa patalastas, manwal, at iba pang babasahin;
- nakasusulat ng dalawa hanggang tatlong talata upang ipahayag ang kaisipan o damdamin tungkol sa isang usapin; at
- nagagamit ang kaalaman sa pagbabahagi sa paglutas sa pang-araw-araw na suliranin.

Mga kasama, si Donna na raw ang bahala sa dekorasyon. Kanina pa niya ito isinisenyas. Donna, aprub 'yon!

Basahin Natin

Patalastas Project “Lahat Dapat Kasali”

- Ano : Patimpalak sa Pinakamahusay na Purok, Taon 2011
- Kailan : Buong buwan ng Hunyo, 2011
- Saan : Barangay Malvar
- Sino : Lahat ng residente ng bawat Purok, pangungunahan ng Purok Lider
- Paano : Magsumite ng sumusunod
- Pangalan ng mga residente
 - Plano ng purok sa kalinisan, isports, mga gawaing mapagkakakitaan at iba pa
- Pamantayan : Aktibong pakikibahagi ng lahat ng residente

*Para sa karagdagang katanungan, dumulog sa Tanggapan
ng Barangay o tumawag sa numerong (045) 556-6556*

Subukin Natin

Sagutin ang mga tanong:

A. Mga impormasyon mula sa patalatas

1. Ano-ano ang impormasyong nakasaad sa patalastas?
2. Ano-ano ang pinag-usapan ng mga residente ng Purok 7?

B. Mensahe mula sa mga galaw ng katawan.

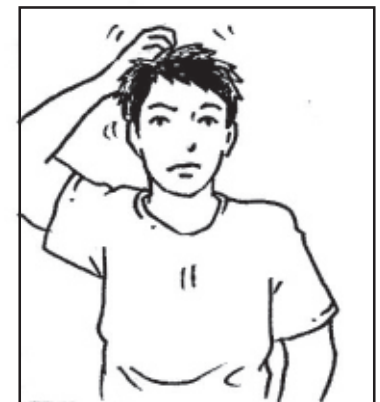
A

B

C

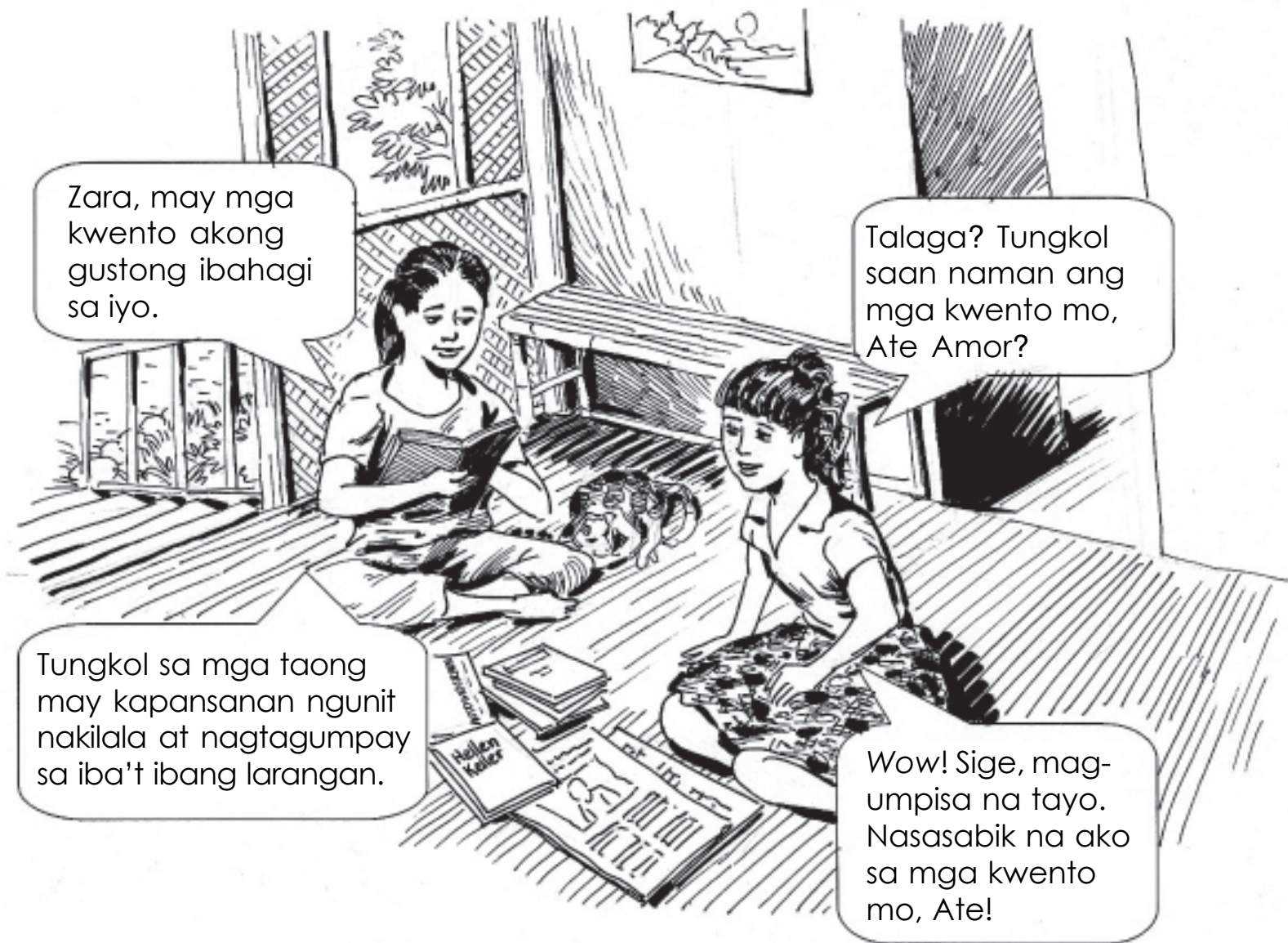

D

1. Ano ang ipinahahayag ng mga galaw ng kamay at katawan sa bawat kahon?
A. _____
B. _____
C. _____
D. _____
2. Sa iyong pakikipag-usap, nagagamit mo ba ang mga galaw ng kamay, ulo, at katawan? Kaya bang ipahayag ng mga ito ang isang mensahe kahit walang salita?
3. Paano nakatutulong ang mga senyas at galaw ng katawan sa mga taong may kapansanan kagaya ng pipi at bingi?

Alamin Natin

Adeline Dumapong

(Nanalo ng medalya sa *Powerlifting* sa 2000 *Paralympic Games* sa Australia)

Ginulat ni Adeline Dumapong ang buong Pilipinas noong taong 2000. Siya ay nakapag-uwi ng tansong medalya nang magawa niyang buhatin ang bigat na 110 kilo sa isports na *Powerlifting* sa Sydney, Australia.

Si Adeline ay kalahok sa 2000 *Paralympics*, ang pandaigdigang palaro para sa mga taong may kapansanan na katulad ng *Olympic Games*.

Dinapuan siya ng polyo mula pa sa kanyang pagkabata. Mula sa kaniyang tahanan sa Mt. Province, lumuwas siya ng Maynila para magsanay.

Magkasamang dasal at masidhing determinasyon ang puhunan ni Adeline sa mga kumpetisyon. Ito rin ang naghatid sa kaniya sa iba't ibang bansa kagaya ng Amerika, Malaysia, at Korea.

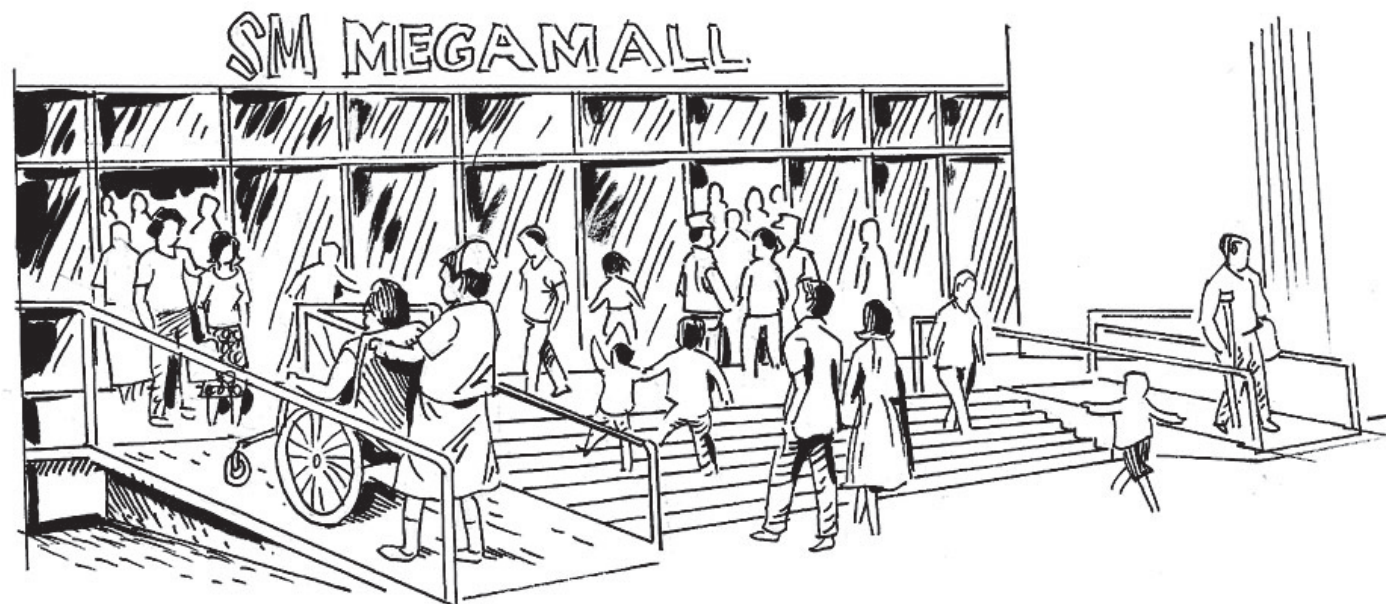

Ipinakita ni Adeline na kahit may kapansanan ay kaya niyang magbigay ng karangalan sa bansa. Ang kaniyang halimbawa ang siyang nagtulak sa maraming establisimyento kagaya ng *SM malls* na maglagay ng mga daanan para sa mga naka-wheelchair.

Patuloy na tumutulong si Adeline sa pagsasanay ng mga kagaya niyang may kapansanan. Ginagawa niya ito sa pamamagitan ng PHILSPADA o *Philippine Sports for the Differently-abled*.

Bakit kahanga-hanga ang naging pagtatagumpay ni Adeline Dumapong sa isports na *powerlifting*?

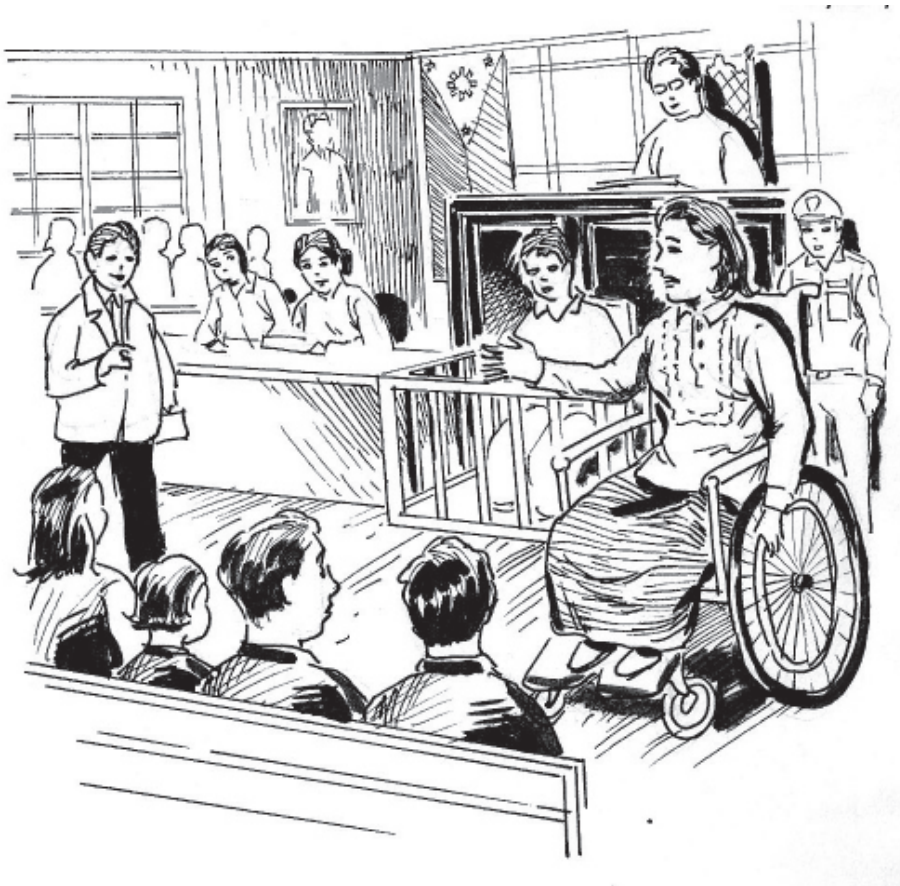
Alin sa mga karapatan ng mga may kapansanan ang nagdikta sa *SM malls* na maglaan ng mga daanan para sa mga naka-wheelchair?

Jessica Siquijor

(Matagumpay na abogado at tagapagtaguyod ng kapakanan ng mga may kapansanan)

May malubhang sakit sa buto si Jessica Siquijor, ngunit hindi ito naging hadlang upang makamit niya ang tagumpay. Gamit ang kaniyang wheelchair, sinikap niya na maabot ang kaniyang pangarap. Naging mahusay siyang abogado.

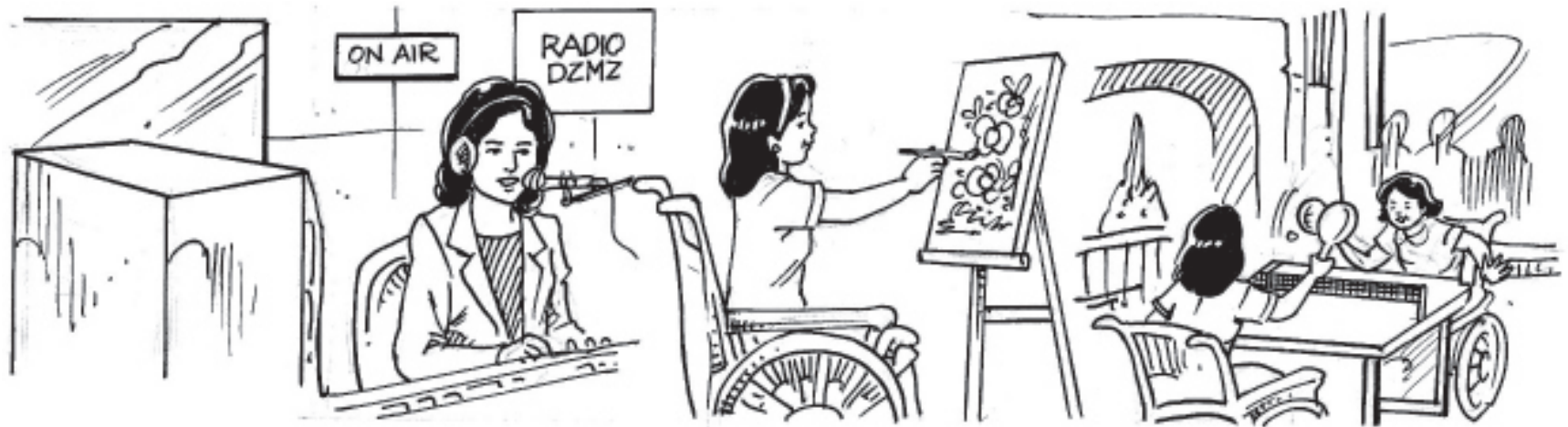

Ibig ni Jessica na ipagtanggol ang mga katulad niyang may kapansanan. Hindi espesyal na trato ang kaniyang hinihiling para sa mga tulad niya. Pantay na pagtingin ang nais niya kagaya ng sa isang taong walang kapansanan.

Sa kasalukuyan, isa siyang Solicitor sa Tanggapan ng Solicitor General. Bago siya naluklok sa kaniyang posisyon, naglingkod siya sa Supreme Court ng Pilipinas, sa Pasay Regional Trial Court, at sa Commission on Elections.

Noong taong 2005, si Jessica ay ipinadala bilang delegado ng Pilipinas sa isang pagpupulong ng United Nations. Siya ang kinatawan ng sektor ng mga may kapansanan sa bansa.

Maliban sa pagiging abogado, isa rin siyang brodkaster sa radyo. Nahihilig din siya sa isports at pagpipinta. Kamakailan lamang, nagkamit siya ng gintong medalya sa larong *wheelchair table tennis*.

Paano kaya pinagsasabay-sabay ni Jessica Siquijor ang kanyang propesyon, pagtulong sa mga katulad niyang may kapansanan at ang mga hilig niyang gawin kagaya ng pagpipinta at isports? Ano ang ipinapahiwatig nito tungkol sa kanyang pagkatao?

Ano ang ipinaglalaman ni Jessica Siquijor para sa kaniya at sa mga katulad niyang may kapansanan?

Ma. Paz Lanting (Mahusay na pintor)

Sining ang naging sentro ng buhay ni Ma. Paz Lanting. Ngayon, isa sa mga obra ni Ma. Paz ay itinatanghal sa isang malaking simbahan sa Paco, Maynila.

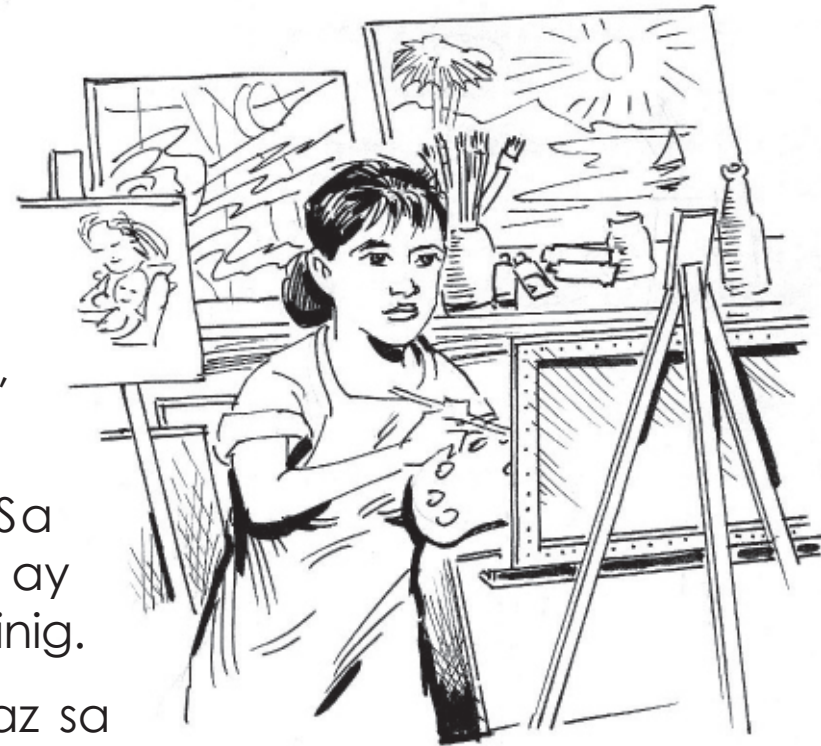
Si Ma. Paz ay ipinanganak na nakakarinig. Sa kasawiang-palad, isang sakit sa baga noong siya ay pitong taong gulang ang bumawi sa kaniyang pandinig.

Sa kaniyang murang edad, walang sinisi si Ma. Paz sa nangyari. Tinanggap niya ang kapansanan at tumutok na lamang sa kaniyang unang pag-ibig, ang pagpipinta.

Nag-aral si Ma. Paz ng *Interior Design* sa Maynila. Nagtapos din siya ng kurso sa kompyuter. Marami na siyang sinalihan at pinanalunan.

Nais ni Ma. Paz na ibahagi ang kaniyang talento sa sining sa mga batang may kapansanan.

Bakit kaya nagtagumpay si Ma. Paz Lanting sa kabila ng kaniyang kapansanan? Paano nakatulong ang maganda niyang pananaw sa buhay?

Apolinario Mabini

(Tinaguriang 'Dakilang Lumpo' at sumulat ng unang Konstituyon ng Pilipinas)

Pangarap ni Apolinario Mabini na ipagtanggol ang mga mahihirap. Ito ang nagtulak sa kanya upang talikuran ang kagustuhan ng kaniyang ina. Pangarap nito na siya ay maging isang pari.

Noong 1896, sa edad na 32, siya ay nagkasakit at naparalisa.

Ginugol ni Apolinario Mabini ang kaniyang panahon at galing sa rebolusyon noong 1898. Naging kasapi rin siya ng La Liga Filipina ni Dr. Jose Rizal. Palihim siyang nagtaguyod ng mga pagbabago sa pagpapatakbo ng gobyerno. Siya ang sumulat ng kauna-unahang konstituyon ng Pilipinas.

Ano ang ipinagkaiba ni Apolinario Mabini sa mga ibang bayani katulad nina Andres Bonifacio at Emilio Aguinaldo? Sa anong paraan napakinabangan ng mga rebolusyonaryo ang galing at talino ni Apolinario Mabini?

Hellen Keller

(Manunulat at mahusay na tagapagsalita na kinilala ng buong mundo)

Si Helen ay kinilala ng buong mundo. Isa siyang Amerikana. Siya ay naging sikat na manunulat at mananalumpati. Naging masigasig din siya sa pagtataguyod para sa kapakanan ng mga may kapansanan.

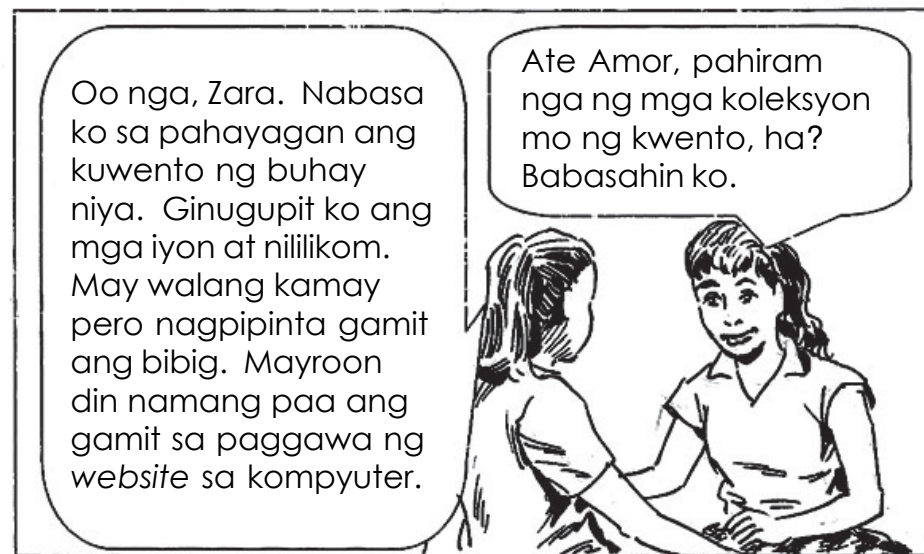
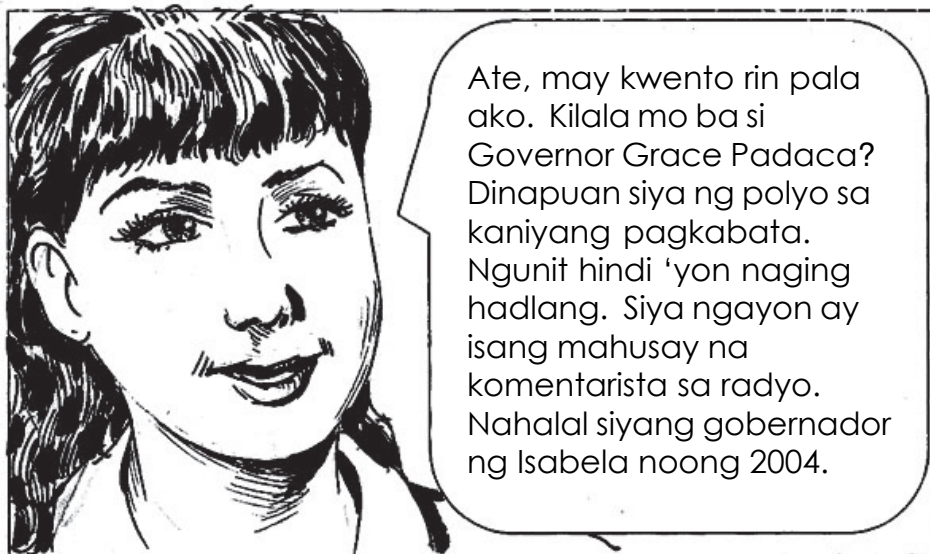
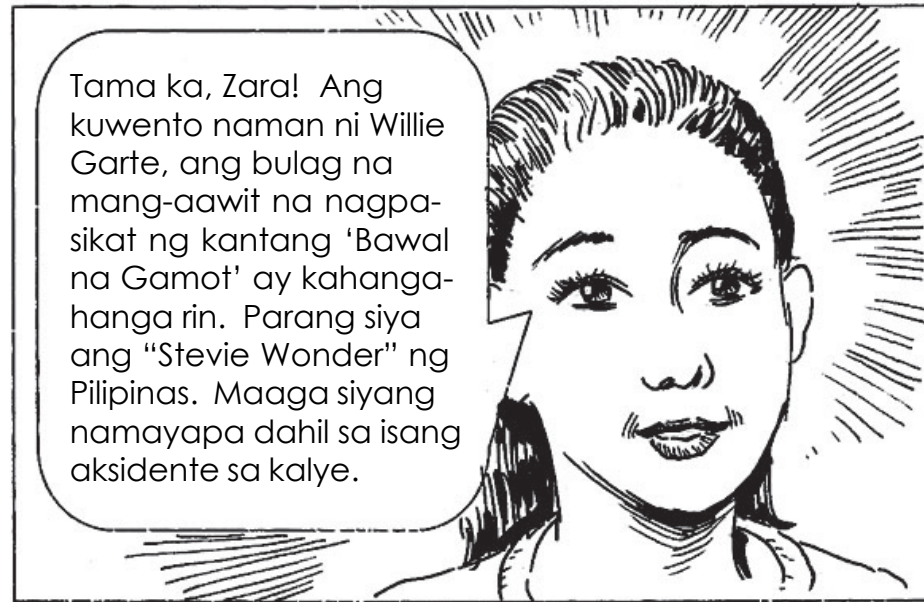

Sa gulang na isang taon, nabulag at nawalan ng pandinig si Hellen Keller. Hindi na rin siya nakapagsalita. Sa gulang na pitong taon, nakalikha si Helen ng mahigit na 60 senyas. Nagamit niya ang mga ito sa pakikipag-usap sa kanyang pamilya.

Sa pamamagitan ng paraan na *tadoma* o pagkapa ng labi at lalamunan ng taong nagsasalita, natuto si Helen na magsalita. Nakatulong rin ang pagbaybay gamit ang mga daliri at palad ni Helen.

Sa bandang huli, sa pamamagitan ng *braille*, natuto rin na bumasa ng iba't ibang wika si Helen kagaya ng English, French, German, Greek, at Latin.

Sa napakalaking tagumpay na nakamit ni Helen Keller, ano-ano sa palagay mo ang naging puhunan niya upang labanan ang kaniyang iba't ibang kapansanan?

Tandaan Natin

1. Ang kapansanan ay hindi hadlang sa tagumpay.
2. Pag-asa, lakas ng loob, matibay na determinasyon, at tiwala sa Diyos ang pangunahing puhunan ng isang tao na nais magtagumpay sa buhay, may kapansanan man o wala.
3. Lahat ay may taglay na talento at kakayahan. Ang mga ito ay dapat pagtuunan ng pansin, linangin, at pag-ibayuhin.
4. Mahalaga ang suporta ng pamilya sa isang taong may kapansanan upang ganap na malinang niya ang kanyang kakayahan.
5. Ang mga batas na nangangalaga sa karapatan ng mga may kapansanan ay makatutulong upang sila'y lubos na maging kapaki-pakinabang sa lipunan.

Kwentahin Natin

1. Ang isports na Powerlifting ay nahahati sa tatlong kategorya, ang *squat*, *bench press*, at *deadlift*. Ang pinakamataas na iskor sa bawat kategorya ay pinagsasama-sama. Kung ibig ni Adeline malaman ang *average* na iskor niya, kailangan niyang hatiin sa tatlo ang kanyang total na iskor.

Kung ang iskor ni Adeline sa bawat kategorya ay ang sumusunod, ano ang kanyang *average* na iskor?

Squat	355
Bench press	200
Deadlift	375

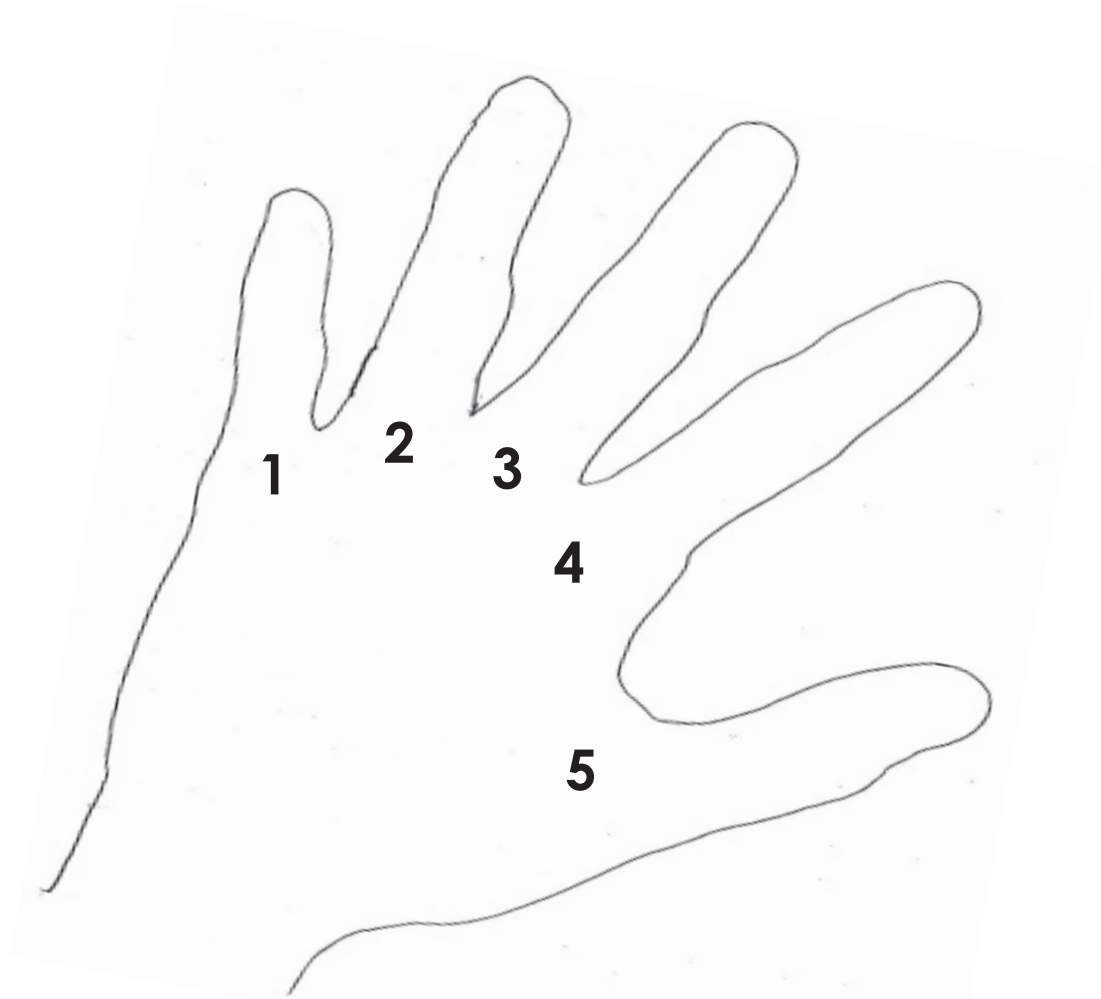
2. Kung may pondo ang pamahalaan na P65 milyon at kailangan itong ibahagi sa 10 ahensya ng pamahalaan, magkano ang matatanggap ng bawat ahensya?

Alamin ang iyong natutuhan

- A. Gumawa ng *profile* ng tatlong taong may kapansanan na nagtagumpay sa kani-kanilang larangan. Gamitin ang tsart sa ibaba upang lagumin ang mga impormasyon tungkol sa bawat isa.

Pangalan	Larangan	Mga nakamit na pagkilala	Mga aral sa buhay

- B. Gamit ang *profile* na iyong ginawa, pumili ng isa sa mga matagumpay na tao na ikinuwento ni Amor kay Zara. Tingnang muli ang mga batas sa Aralin 2 na nangangalaga sa mga taong may kapansanan, at sagutin ang sumusunod na mga tanong. Isulat ang mga sagot mo sa tamang bilang sa loob ng kamay sa kabilang pahina.

1. Sino ang napili mong taong may kapansanan?
2. Saang larangan siya nakilala at nagtagumpay?
3. Ano ang pamagat o titulo ng batas na pinakinabangan niya?
4. Paano nakatulong ang probisyon ng batas sa may kapansanan?
5. Paano ka matutulungan ng mensahe ng may kapansanan?

Ano-ano ang iyong natutuhan?

A. Basahin at unawain ang bawat aytem. Isulat sa patlang ang letra ng tamang sagot.

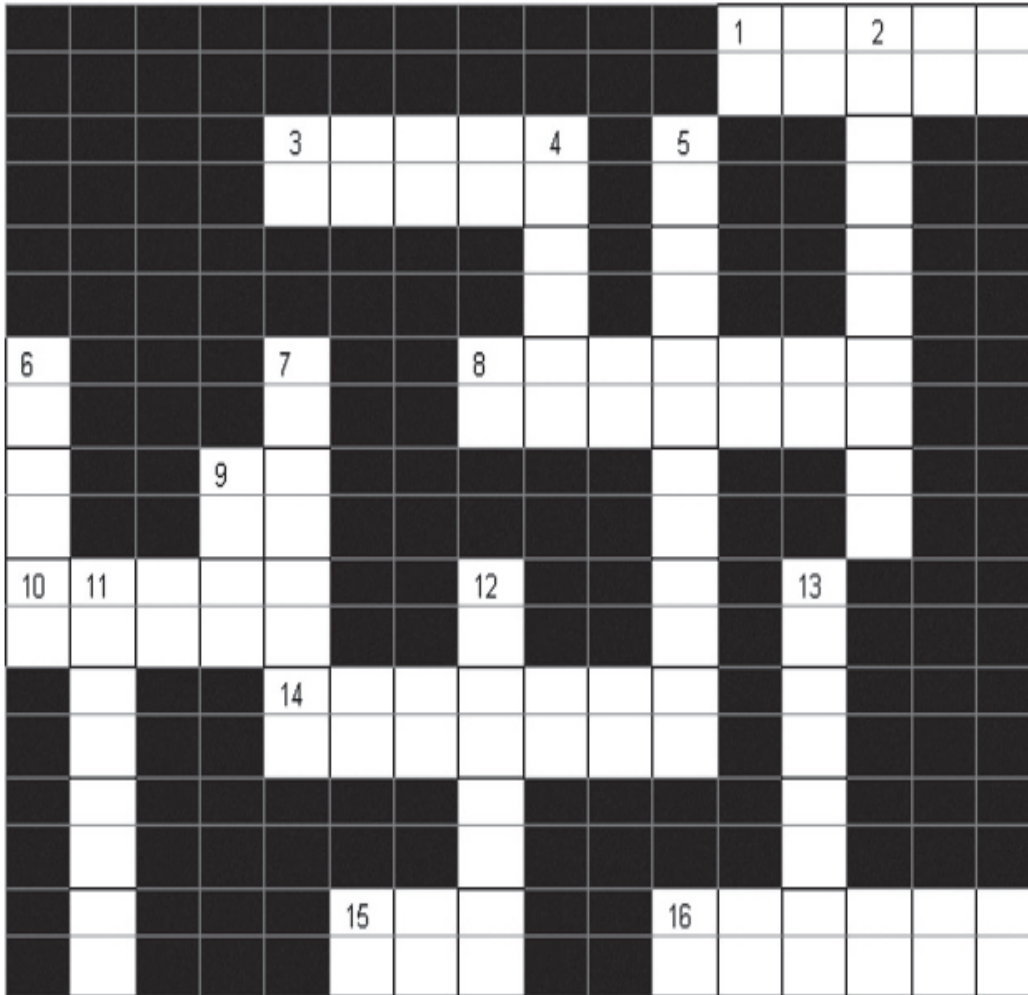
- _____ 1. Ano ang ibig sabihin ni Freddie Aguilar sa katagang “Madilim ang ‘yong paligid, hatinggabing walang hanggan, anyo at kulay ng mundo sayo’y pinagkaitan”?
- a) Bulag o hindi nakakakita ang taong tinutukoy
 - b) Hindi matapos-tapos ang gabi
 - c) Pinagkaitan ng magandang mukha ang taong tinutukoy
 - d) Mahirap mabuhay kapag walang ilaw
- _____ 2. Ang sumusunod ay naitala na mga karaniwang kapansanan ng mga Pilipino maliban sa isa. Ano ito?
- a) Bahagyang pagkabulag
 - b) Pagkamahiyain
 - c) Pagkawala ng isa o dalawang braso/kamay
 - d) Sakit sa pag-iisip

- _____3. Alin sa sumusunod ang pinakamainam na paraan upang maipakita ang respeto at pagmamahal sa mga taong may kapansanan?
- a) Itago sa mga tao dahil baka pintasan lamang sila
 - b) Samahan sila sa lahat ng oras at bigyan ng espesyal na trato sa lahat ng pagkakataon
 - c) Turuan sila ng *livelihood* dahil hindi sila tatanggapin sa mga tanggapan pampubliko at pribado
 - d) Ipaalam sa kanila ang mga serbisyo at benepisyong maaari nilang pakinabangan
- _____4. Ito ang pangunahing ahensiya sa bansa na nagpapatupad ng mga batas upang masiguro ang kapakanan ng mga taong may kapansanan
- a) Literacy Coordinating Council
 - b) Department of Agrarian Reform
 - c) Philippine National Police
 - d) National Council for the Welfare of Disabled Persons

_____ 5. Alin sa sumusunod ang hindi sakop ng RA 7277 o Magna Carta for Disabled Persons?

- a) Espesyal na edukasyon
- b) Pagpapautang na perang pambili ng kotse
- c) Paggamit ng *sign language* sa telebisyon
- d) Pagsali sa mga pampublikong pagtitipon

B. Buuin ang puzzle.

Pahalang

- 1 Padaca, naging gobernador ng Isabela
- 3 National Council for the Welfare of Disabled Persons
- 8 Dumapong, kampeon sa powerlifting
- 9 Republic Act
- 10 Kategoriya sa powerlifting
- 14 Lumikha ng awit na "Bulag, Pipi at Bingi"
- 15 National Statistics Office
- 16 Paraan ng pag-aaral ng pagsasalita ni Hellen Keller

Pababa

1	Dis_ _ _ _ _ , may kapansanan	7	Gamit sa paningin
2	Kawalan ng paningin	9	Republic Act
4	Persons With Disabilities	11	_ _ _ _ ripleptic
5	Amerikanang manunulat na bulag, pipi at bingi	12	_ sa sampung may kapansanan ay marunong bumasa at sumulat
6	Alternative Learning System	13	Special education

C. Ibahagi ang iyong saloobin tungkol sa iba't ibang kapansanan ng tao, kanilang mga karapatan, at pagtatagumpay sa iba't ibang larangan.

Sumulat ng isang sanaysay na may dalawa hanggang tatlong talata na pinamagatang "Sa Mundo ng mga May Kapansanan".

Susi sa Pagwawasto

Ano-ano na ang alam mo? *pp. iii-vi*

- A. 1. Mahina ang paningin
2. NCWDP
3. RA 7277 o Magna Carta for Disabled Persons
4. Quadriplegic
5. 5%
- B. Karapatan sa Edukasyon

Karapatan ng isang may kapansanan na mabigyan ng mahusay na edukasyon.

Maaari niya itong makamit sa pamamagitan ng espesyal na edukasyon o “special education”, pagsasanay na bokasyonal, o pag-aaral na non-formal.

C. Helen Keller d
Jessica Siquijor a
Apolinario Mabini e

Willie Garte b
Grace Padaca c

Karapatan sa Trabaho

Karapatan ng isang may kapansanan na mabigyan ng pantay na oportunidad sa trabaho. Siya rin ay maaaring bigyan ng “sheltered” na pagtatrabaho o pagbibigay ng mga espesyal na pasilidad upang maisagawa ang naiatas na trabaho.

Karapatan sa Kalusugan

Karapatan ng isang may kapansanan na makinabang sa pambansang programa sa maagang pag-iwas at paglunas sa mga kapansanan. May mga pampublikong pagamutan din at iba’t ibang serbisyong pangkalusugan ang inilaan para sa mga may kapansanan.

Aralin 1 Kapwa Tayo Likha

Kwentahin Natin *pahina 11*

1.	Bahagyang pagkabulag	76,678
	Kahirapan sa pagdinig	44,745
	Quadriplegic	+ 55,860
	Mabagal na pag debelop ng pag-iisip	<u>40,977</u>
		218,260
2. 853 - taong may kapansanan na may edad 10 pataas
– 382 - may asawa na
471 - walang asawa na may edad na 10 pataas
3. P30,000.00 - kabuuang halaga na kailangan ni Robert
– P18,000.00 - naipong pera ni Robert
P12,000.00 - pera na hihiramin ni Robert

Alamin ang iyong natutuhan *pahina 12*

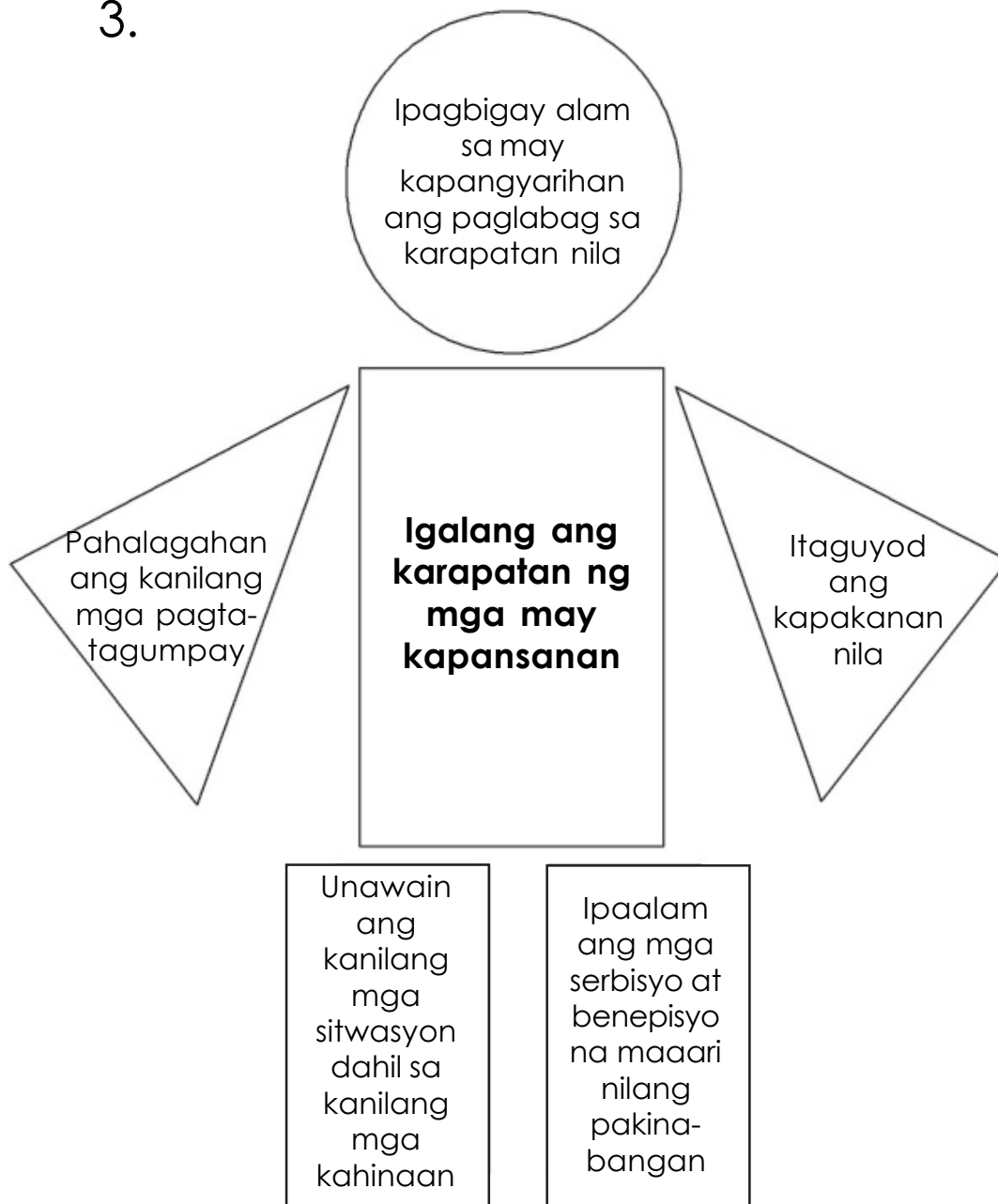
1. Mga halimbawang sagot
- bulag
 - bingi
 - depekto sa pagsasalita

- pagkawala ng isa o dalawang braso/kamay
- pagkawala ng isa o dalawang binti/paa
- pagkabaldado ng dalawang mga paa at kamay (quadriplegic)
- mabagal na pagdebelop ng pag-iisip
- sakit sa pag-iisip
- iba-ibang kahinaan

2. Mga halimbawang sagot

Pangalan ng ahensiya/samahan	Deskripsiyon ng samahan	Uri ng programa at Gawain na itinataguyod
National Council for the Welfare of Disabled Persons	Organisasyon ng mga may kapansanan.	Nagpapatupad ng mga batas upang masiguro ang kapakanan ng mga taong may kapansanan.
Department of Social Welfare and Development	Ahensiya ng Gobyerno (GO)	Nagsasanay para sa mga proyektong pagkakakitaan.
National Federation of Organizations of Persons with Disabilities in the Philippines (KAMPI)	Organisasyon ng mga may kapansanan	Nagbibigay ng pautang na puhunan at tulong para sa mga babaeng may kapansanan lgalang ang karapatan ng mga may kapansanan.

3.

Ang mga sagot ay ilan lamang sa mga halimbawa, marami pa ang maaaring gawin upang ipakita ang respeto at pagmamahal sa mga may kapansanan.

Aralin 2 Pantay-pantay Lahat

Kwentahin Natin *pahina 23*

1. Php 100.00 - halaga ng isang bakuna
 x 3 - bakuna na kailangan ng bawat bata
 Php 300.00 - gastos sa bawat bata sa isang taon

 Php 300.00 - gastos sa bawat bata sa isang taon
x 65 - dami ng mga bata sa Barangay Rosario
Php19,500.00 - kailangang pondo ng gobyerno

2. 200/ - dami ng pamilya na kasali sa surbey
 20
 10 - miyembro na may kapansanan

Alamin ang iyong natutuhan pahina 24-26

A.

1. masaya umiiyak malungkot galit
2. malungkot
3. Upang magkaintindihan at maipahayag ang gustong ipahiwatig.
4. Tama. Maipakita ang tunay na niloloob/kalooban.

- B.
1. Ang batas na nagtatakda para sa rehabilitasyon, pagpapaunlad, at pagpapanumbalik ng tiwala sa sarili ng mga taong may kapansanan ay ang RA 7277 – Ang Magna Carta para sa mga May Kapansanan.
 2. Ang cerebral palsy ay isang kondisyon na kung saan ang isang tao na nagtataglay nito ay walang kakayahan sa pagkontrol ng kanyang kalamnan.
 3. Ang pag-aaral para sa mga bulag, bingi at may kapansanan sa pag-iisip at sa mga mag-aaral na may di-pangkaraniwang talento ng DepED ay tinatawag na special education.

C.

July 2, 2007

G. Marco Languido
15 Guerrero St., Malvar
Calauag, Quezon

Ginoong Languido,

Ikinalulungkot ko po ang nangyari sa inyo. Huwag po sana kayong panghinaan ng loob. Sa taglay ninyong kapansanan, may itinalaga po ang ating pamahalaan na batas na maaari ninyong pakinabangan.

Ayon po sa Republic Act 7277 o *Magna Carta for Disabled Persons*, kayo po ay maaaring bigyan ng mga espesyal na pasilidad upang maipagpatuloy ang inyong trabaho. Nakasaad rin po sa batas na iyon na kayo ay maaaring makinabang sa mga serbisyo ng mga dalubhasang doktor sa mga pampublikong pagamutan. Ang mga serbisyo pong iyon ay libre.

Sana po ay maging mabilis ang inyong paggaling.

Lubos na gumagalang,
Shirley L. Sortido

Aralin 3 Lahat May K!

Kwentahin Natin *pahina 43*

$$\begin{array}{rcl} 1. & 355 - & \text{iskor sa squat} \\ & + 200 - & \text{iskor sa bench press} \\ & \underline{375} - & \text{iskor sa deadlift} \\ & 930 & \end{array}$$

930

3

310 - *average na iskor*

$$\begin{array}{rcl} 2. & P65 - & \text{milyon na pondo ng pamahalaan} \\ & \underline{10} - & \text{ahensiya ng pamahalaan} \\ & P6.5 - & \text{milyon na pondo sa bawat ahensiya} \end{array}$$

Alamin ang iyong natutuhan pahina 44-45

A.

Pangalan	Larangan	Mga nakamit na pagkilala	Mga aral sa buhay
Ma. Paz Lanting	Pagpipinta	Mahusay na pintor, itinatanghal ang kanyang obra sa isang malaking simbahan sa Paco, Maynila.	Ang maluwag na pagtanggap sa kapansanan ay nakatulong upang makamit niya ang tagumpay.
Willie Garte	Pag-awit	Kinilala sa husay sa pag-awit, nagpasikat ng maraming kanta tulad ng “Bawal Na Gamot”.	Ang pagiging mababang-loob ang siyang naghatid sa kanya sa tagumpay.
Adelina Dumapong	Isports	Nanalo ng medalya sa <i>Powerlifting</i> sa 2000 <i>Paralympic Games</i> sa Australia.	Ang tiwala sa Diyos at masidhing determinasyon ang susi sa tagumpay.

Ang mga pangalan ng mga napiling taong may kapansanan ay maaaring magkaiba-iba.

B.

Jessica Siquijor

Matagumpay na abogado at nagtataguyod sa kapakanan ng mga may kapansanan

Republic Act 7277 o *Magna Carta for Disabled Persons*

Pantay na oportunidad sa trabaho, mahusay na edukasyon, karapatang pampulitika at sibil sa pamamagitan ng pagbuo ng mga samahan

Ang tagumpay ay maaaring makamit ng lahat, hindi sagabal ang kahit anumang kapansanan

Ano-ano ang iyong natutuhan? *pahina 46-50*

- A. 1. a
2. b
3. d
4. d
5. b

B.

C. c/o I.M.